

Stf justitieombudsmannen
Mari Andersson

Uttalanden om frågor kring beslutsfattande hos Åklagarmyndigheten vid granskning av en frihetsberövad persons brevöversändelser

Beslutet i korthet: En person som var häktad med restriktioner, innefattande bl.a. inskränkningar i rätten att sända och ta emot översändelser, förde i en anmälan till JO fram klagomål om handläggningen av hans brev.

Av handlingar som JO hämtade in från Åklagarmyndigheten framgick att en beredningsjurist vid åklagarkammaren hade undertecknat besluten om huruvida brevöversändelserna fick översändas. Detta gällde även i de fall den häktade hade nekats att skicka breven.

En åklagare får i och för sig uppdra åt en anställd vid myndigheten att verkställa s.k. brevgranskning men det är endast åklagaren som får besluta om att en översändelse inte får översändas. Den ansvariga åklagaren har i JO:s utredning uppgett att beredningsjuristen, i de fall brevöversändelserna hölls kvar, hade stämt av frågan med henne. JO har inte funnit anledning att ifrågasätta den uppgiften. Dock framhåller JO vikten av att dokumentationen i ett ärende avspeglar hur beslutsfattandet i realiteten har gått till och att det inte får råda någon tvekan om vem som har fattat ett beslut. Detta gäller särskilt i ett fall där den enskildes grundläggande fri- och rättigheter är föremål för inskränkning. JO är kritisk till att åklagaren inte säkerställde att dokumentationen uppfyllde dessa krav.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 25 september 2025 förde AA fram klagomål mot Åklagarmyndigheten och en åklagare vid Åklagarkammaren i Örebro. AA, som vid tidpunkten var häktad, uttryckte missnöje bl.a. över att han inte fick skicka brev till sin flickvän trots att åklagaren hade godkänt flickvännen som brevkontakt och att det inte stod något i breven som kunde påverka brottsutredningen.

Utredning

JO hämtade inledningsvis in handlingar från Åklagarmyndigheten. Av handlingarna, som kom in till JO i mitten av oktober 2025, framgick att en beredningsjurist hade undertecknat besluten om huruvida AA:s brevöversändelser fick översändas. Detta gällde även i de fall AA nekats att skicka breven.

Därefter begärde JO att Åklagarmyndigheten skulle göra en utredning och yttra sig över det som fördes fram i anmälan gällande åklagarens prövning av brevårsändelser. Yttrandet skulle särskilt riktas in på frågan om vem som formellt hade beslutat om att brevårsändelserna inte skulle få avsändas och möjligheten för en åklagare att delegera en sådan fråga.

Åklagarmyndigheten (vice riksåklagaren BB) yttrade sig till JO den 27 januari 2026, efter att upplysningar hämtats in från kammaråklagaren CC och kammarchefen DD. Av yttrandet framgår bl.a. följande.

AA häktades den 9 augusti 2025 såsom på sannolika skäl misstänkt för stöld och häleri. Som häktningsskäl angavs bl.a. att det fanns risk för att han genom att undanröja bevis eller på något annat sätt skulle försvåra sakens utredning (s.k. kollusionsfara). Tingsrätten medgav åklagaren tillstånd att meddela AA restriktioner. Restriktionerna avsåg bl.a. inskränkningar i rätten att sända och ta emot årsändelser. I tiden därefter beslutade tingsrätten vid flera tillfällen om förlängd tid för åtals väckande och åklagaren medgavs fortsatt tillstånd att meddela AA samma restriktioner.

Av en tjänsteanteckning, daterad den 13 oktober 2025, framgår att kammaråklagaren CC den 5 augusti 2025 beslutat att delegera handläggningen av restriktionspost i ärendet till en beredningsjurist vid åklagarkammaren. Vidare framgår, av ett delegationsbeslut fattat av kammarchefen den 5 maj 2025, att beredningsjuristen har rätt att på åklagares uppdrag bevaka och handlägga restriktionspost.

Den 3 september 2025 skickade Kriminalvården en framställan till åklagarkammaren om prövning av fyra brevårsändelser från AA. Dagen därpå beslutades att breven inte fick avsändas. Beslutet undertecknades av beredningsjuristen.

En dryg vecka senare skickade Kriminalvården ytterligare en framställan till åklagarkammaren om prövning av två brevårsändelser från AA. Den 17 september 2025 beslutades att ett av breven inte fick avsändas. Även det beslutet undertecknades av beredningsjuristen.

Åklagarmyndigheten redogjorde för upplysningar från kammaråklagaren CC, enligt i huvudsak följande. Hon har delegerat granskningen av brevårsändelser i ärendet till beredningsjuristen. Beredningsjuristen har informerats om ärendets innehåll och karaktär samt specifika ämnen och personer som denne ska vara uppmärksam på vid granskningen. Överenskommelsen var att beredningsjuristen skulle föra en dialog med henne vid tveksamheter eller när bedömningen gjordes att ett brev skulle stoppas. Vid de tillfällen som brev har stoppats har beredningsjuristen stämt av det med henne, även om det är beredningsjuristen som har skrivit under beslutet.

Vidare redogjorde Åklagarmyndigheten för upplysningar från kammarchefen DD enligt bl.a. följande. Åklagarkammaren i Örebro har numera en egen rutin för hantering av delegation av restriktionspost. Tidigare följde kammaren en rutin som Åklagarkammaren i Karlstad tagit fram. Den är dock i stort sett likalydande med kammarens nuvarande rutin, som har diskuterats och påmint om på kammaren.

Åklagarmyndigheten bifogade till yttrandet ett utdrag ur den lokala föreskriften om restriktionspost vid Åklagarkammaren i Örebro, som DD hänförde sig till i sina lämnade upplysningar. Av föreskriften framgår bl.a. följande.

I häktade ärenden med restriktioner har åklagaren möjlighet att delegera genomläsning och handläggning av restriktionsposten till beredningsjurist. En tjänsteanteckning om att delegation finns av genomläsning och handläggning ska göras i det enskilda ärendet. Vidare ska notering om vem som har delegation framgå av Ärendeanteckning i Cåbra [*Åklagarväsendets ärendehanteringssystem för brottmål, JO:s anm.*]. Åklagaren ska därutöver lämna instruktion till beredningsjuristen gällande delegationen. Beredningsjuristen fattar själv beslut och skriver under med eget namn och tjänstetitel samt anger "Enligt uppdrag av åklagare NN".

Åklagarmyndigheten redogjorde vidare för relevant rättslig reglering. I samband med det upplyste myndigheten om att riksåklagaren i december 2023 beslutat att kammarchefer får utse anställda på kammaren att vara behöriga att verkställa s.k. brevgranskning enligt häkteslagen. Vidare upplystes om att detta även framgår av myndighetens arbetsordning.

Därefter redovisade Åklagarmyndigheten följande bedömning.

Inledningsvis kan jag konstatera att AA var häktad på grund av kollusionsfara och att åklagaren hade beviljats tillstånd att meddela restriktioner avseende rätten att sända och ta emot försändelser. Det fanns därmed lagliga förutsättningar att granska och kvarhålla AA:s försändelser.

Kammarchefens beslut att delegera handläggning av restriktionspost till beredningsjuristen har haft stöd i häktesförordningen och Åklagarmyndighetens arbetsordning och åklagaren har lämnat i uppdrag till beredningsjuristen att handlägga restriktionsposten i ärendet. Eftersom det endast är åklagare som får besluta om att kvarhålla brevårsändelser har delegationen och uppdraget dock inte kunnat omfatta sådana beslut.

Besluten den 3 [*rätteligen 4, JO:s anm.*] respektive 17 september om att AA:s brevårsändelser inte fick avsändas har undertecknats i eget namn av beredningsjuristen. Även om det av åklagarens upplysningar framgår att besluten har stämts av med henne ger beslutens utformning vid handen att de är fattade av beredningsjuristen vilket inte är tillåtet. Åklagaren borde för det fall hon vid avstämningen ansåg att breven skulle hållas kvar ha skrivit under beslutet själv eller sett till att beslutet utformades så att det klart framgick att det var hon som var beslutsfattare.

Jag kan konstatera att åklagarkammarens rutin i sin utformning kan leda till missförstånd i frågan om vad delegationen kan omfatta då den inte tydliggör att beslut om kvarhållande enbart får fattas av åklagaren.

Frågan om delegation av brevgranskning kommer att uppmärksammas inom myndigheten.

Rättslig reglering

Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse (se 2 kap. 6 § första stycket regeringsformen). Av artikel 8.1 i Europakonventionen följer också att var och en har rätt till respekt för bl.a. sin korrespondens. Skyddet får dock – under vissa närmare angivna förutsättningar – begränsas genom lag (se 2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen samt artikel 8.2 i Europakonventionen).

I 24 kap. 5 a § första stycket rättegångsbalken föreskrivs bl.a. att om rätten beslutar att häkta någon ska den samtidigt på begäran av åklagaren pröva om och i så fall på vilket sätt den häktades kontakter med omvärlden ska få inskränkas. Tillstånd till sådana restriktioner får meddelas endast om det finns risk för att den misstänkte undanröjer bevis eller på annat sätt försvårar sakens utredning.

I häkteslagen finns allmänna bestämmelser om vilka inskränkningar som kan göras när en intagen har restriktioner, bl.a. i rätten att sända och ta emot försändelser och i vilka fall en sådan försändelse får granskas (se 3 kap. 6–8 §§ samt 6 kap. 1 § och 2 § 7 häkteslagen).

Om en brevårsändelse ska granskas sänds försändelsen till åklagaren, som bestämmer om den kan vidareändas (se Lindberg, Straffprocessuella tvångsmedel, 2022, version 5, JUNO, s. 932). Åklagaren får även uppdra åt en anställd vid bl.a. Åklagarmyndigheten att verkställa brevgranskningen (se 25 § häktesförordningen). Det är dock endast åklagaren som får besluta om att en försändelse ska hållas kvar (se Lindberg, a.a., s. 933 med däri angiven hänvisning).

Bedömning

Min granskning har omfattat hur beslutsfattandet avseende de nekade brevårsändelserna har gått till. Jag kommer alltså inte att uttala mig om de restriktioner som AA meddelades eller bedömningen att breven inte fick avsändas.

Som redovisats i det föregående är ett beslut om att en försändelse inte får avsändas förbehållet åklagaren. I det aktuella fallet har besluten om att neka avsändande av försändelserna undertecknats av en beredningsjurist. Av dokumentationen kan inte utläsas annat än att besluten också har fattats av denne. Kammaråklagaren CC har emellertid i de upplysningar som lämnats inför yttrandet till JO uppgett att beredningsjuristen i dessa fall har stämt av frågan med henne. Det finns ingen anledning för mig att ifrågasätta den uppgiften, även om den närmare innebörden av nämnda avstämning inte framstår som helt klar. Jag vill dock framhålla att det naturligtvis är centralt att dokumentationen i ett ärende avspeglar hur beslutsfattandet i realiteten har gått till och att det inte får råda någon tvekan om vem som har fattat ett beslut. Detta gäller särskilt i ett fall där den enskildes grundläggande fri- och rättigheter är

föremål för inskränkning. Jag är sammantaget kritisk till att CC inte säkerställde att dokumentationen uppfyllde dessa krav.

Med anledning av att CC upprättade tjänsteanteckningen om den lämnade delegationen först efter det att JO begärt att få del av handlingar i ärendet vill jag vidare understryka vikten av att även sådant framgår av dokumentationen.

Eftersom Åklagarmyndigheten inom ramen för sin utredning inte har hämtat in upplysningar från den beredningsjurist som var utsedd att utföra brevgranskningen vill jag därutöver påminna om myndigheters skyldighet att biträda JO vid en utredning så att det finns ett fullgott beslutsunderlag (se JO 2024 s. 449, dnr 5614-2023).

Avslutningsvis ser jag positivt på att Åklagarmyndigheten kommer att uppmärksamma frågan om delegation av brevgranskning inom myndigheten.

Vad AA i övrigt har fört fram ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av stf JO Mari Andersson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Seniora rättssakkunniga Lovisa Johansson har föredragit ärendet och byråchefen Nils Västberg har deltagit i beredningen.